

VYUŽITIE NÁKLADOVÉHO CONTROLLINGU PRE OPTIMALIZÁCIU NÁKLADOV V RÔZNYCH OBLASTIACH PODNIKANIA

USING OF COST CONTROLLING FOR COST OPTIMIZATION IN VARIOUS AREAS OF BUSINESS

Jaroslava Kádárová, Katarína Teplická

DOI: 10.61544/mnk/HHQQ3893

Abstract

The purpose of the article is to discuss the issue of cost controlling in business entities represents a fundamental pillar of Industry 5.0 in terms of optimizing an economic variable - the costs of a company, which significantly affect the financial situation of the company, profit generation, and the formation of added value. A new benefit of innovation is the digitalization of industry and with it the ability to analyze a lot of information, which is transformed into knowledge and thus increases the competitiveness of companies. The innovative benefit in the form of digitalization allows rationalizing consumed resources, business processes, and achieving higher outputs with the same volumes of inputs.

Methodology/methods we will compare cost types based on the cost breakdown by type in the double-entry accounting system to the valid chart of accounts. We will use economic cost analysis to calculate indicators related to the economic variable - costs. The basic cost indicators include cost profitability, cost efficiency, cost effectiveness, and the company's operating result. Another methodological tool for cost controlling will be the use of the Pareto analysis 80/20%. The Pareto principle means that 80% of the consequences come from 20% of the causes. In our case, we will evaluate the cost types with the highest cost value and determine the critical cost types that need to be optimized in companies in terms of minimizing costs.

Scientific aim of the contribution is to compare cost types in different companies and their use for economic cost analysis and the creation of cost controlling in companies.

Findings based on the developed methodology; 7 clusters of cost types were created for business entities. In terms of cost structure, the highest percentage share is held by costs for the consumption of materials, goods, and energy. Upon detailed examination of individual cost items, analytical accounts for business entities were identified in the following breakdown: consumption of office supplies, cleaning supplies, consumption of overhead materials, consumption of other materials, consumption of PHL, postage, telephone and internet fees, commission services, human resources costs, accounting costs, toll fees.

Conclusions cost controlling focuses on the basic goal of the company, i.e., achieving profit and prosperity of the company through maximum economy, thrift, and efficiency of cost management, and achieving economic efficiency in the form of profit with added value.

Keywords: controlling, costs, optimization, economic value added, efficiency

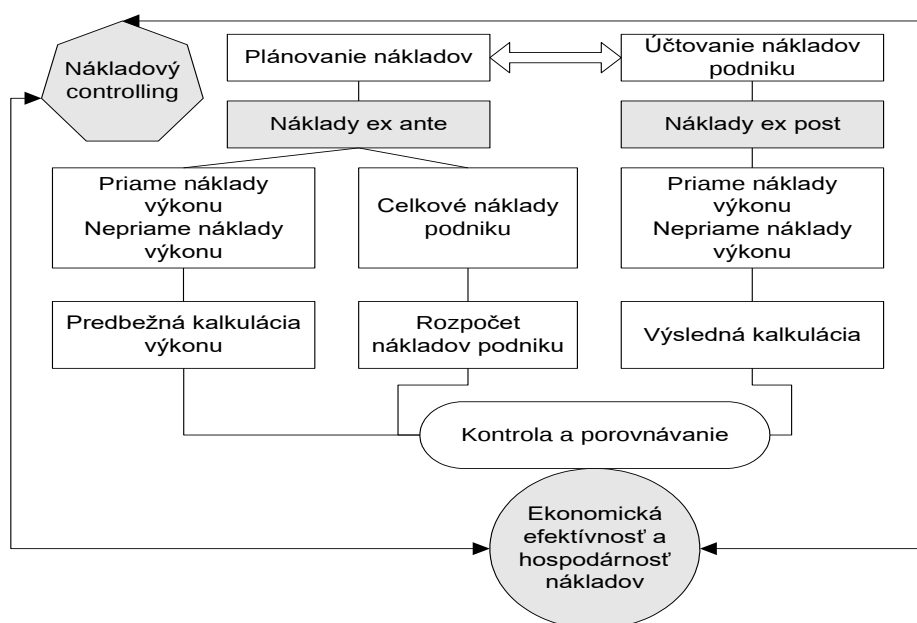
JEL Classification: M15, M21, M41, D20

ÚVOD

Problematika nákladového controllingu v podnikateľských subjektoch predstavuje základný pilier Industry 5.0 v zmysle optimalizácie ekonomickej veličiny – nákladov podniku, ktoré výrazným spôsobom ovplyvňujú finančnú situáciu podniku, tvorbu zisku a formovanie pridanej hodnoty (Ateh et.al.2020, Duman et.al. 2021). Novým prínosom inovácií je digitalizácia priemyslu a s ňou možnosť analyzovať množstvo informácií, dát z účtovných závierok podnikov, ktoré sa transformujú do poznatkov a tým zvyšujú konkurencieschopnosť podnikov. Inovačný prínos v podobe digitalizácie (nákladový controlling – softvér) umožňuje racionalizovať spotrebované zdroje, podnikové procesy (Markulík et.al.2021), dosahovať vyššie výstupy pri rovnakých objemoch vstupov (Fratan et.al.2021). Podstata nákladového controllingu spočíva v efektívnom riadení nákladov podniku a jeho činnosti, vhodne zvolenými nástrojmi, vychádzajúc z ekonomických informácií z finančného a vnútro podnikového účtovníctva, ktorými je možné efektívne analyzovať, porovnávať, vyhodnocovať náklady a ich potrebu v podnikateľských procesoch.

1 CIEĽ A METODIKA

Hlavným cieľom príspevku je komparácia nákladových druhov v rôznych podnikoch a ich využitie pre ekonomickú analýzu nákladov a tvorbu nákladového controllingu v podnikoch. Náklady sú vnímané rôzne a každý z nás má iný pohľad na ich vznik, sledovanie, riadenie a vyhodnocovanie nákladov súvisiacich s ekonomickou efektívnosťou a hospodárnosťou podniku (obr.1). Systémový proces, v ktorom podnik uskutočňuje procesy dokumentovania, evidencie, účtovania, plánovania, kalkulovania, rozpočtovania a kontroly nákladov v podniku označujeme ako nákladový controlling (Abu et.al.2021). Akákoľvek činnosť, proces, operácia v podniku je spojená so vznikom nákladov resp. výdavkov podniku (Zhironkin et.al,2022). Každá aktivita si vyžaduje vznik nákladov v podniku, ktoré predstavujú ekonomickú kategóriu, ktorá ovplyvňuje tvorbu pridanej hodnoty a tvorbu zisku.

Obrázok 1: Postavenie nákladového controllingu v podniku

Zdroj: Daubner, 2014

Komparáciu nákladových druhov uskutočníme na základe druhového členenia nákladov v sústave podvojného účtovníctva podľa platnej účtovej osnovy. Použijeme ekonomickú analýzu nákladov na výpočet ukazovateľov súvisiacich s ekonomickou veličinou – nákladmi. Medzi základné ukazovatele nákladov zaradíme rentabilitu nákladov, nákladovú účinnosť, nákladovosť a výsledok hospodárenia podniku (Agyapong et.al.2021).

Ekonomické ukazovatele:

1. Výsledok hospodárenia podniku = Výnosy – Náklady (1)

Výsledok hospodárenia je v prípade kladného výsledku hospodárenia definovaný ako zisk, v prípade záporného výsledku hospodárenia sa jedná o stratu.

2. Rentabilita nákladov (RN) $RN = \left(\frac{Z}{CN}\right) \cdot 100 \%$ (2)

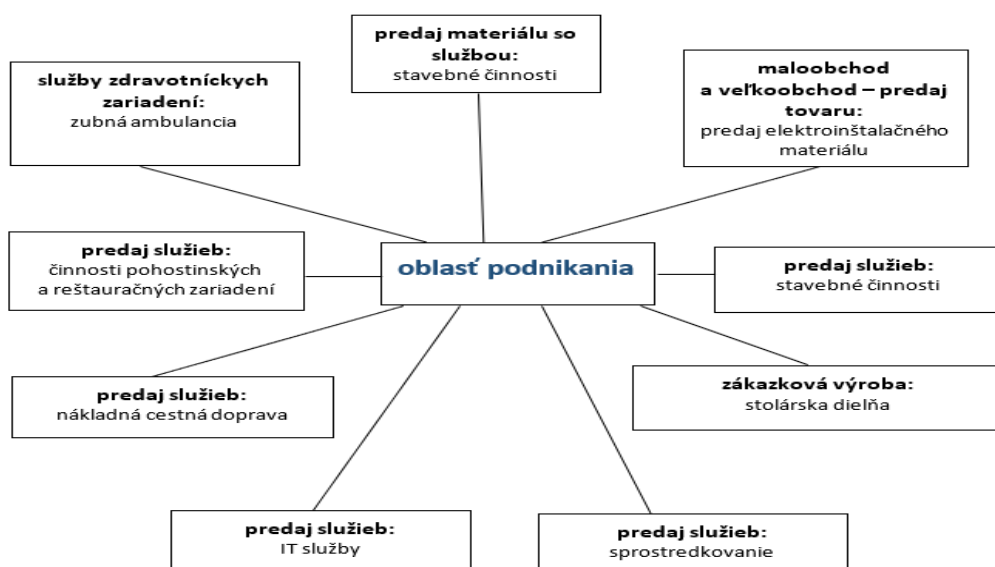
Percentuálny ukazovateľ, ktorým vyjadrujeme výnosnosť nákladov, pomer zisku (Z) a celkových nákladov (CN) podniku.

3. Nákladová účinnosť (Nú) $Nú = \frac{T}{CN}$ (3)

Predstavujúci podiel tržieb (T) a celkových nákladov (CN). Vyjadruje koľko Eur tržieb pripadá na 1 Eur nákladov. Vhodným výsledkom je, ak je jeho pomer vyšší ako 1,0.

4. Ukazovateľ nákladovosti (n) $n = \frac{CN}{T}$ (4)

Recipročným ukazovateľom je nazývaný aj nákladovou náročnosťou tržieb. Vyjadruje koľko Eur nákladov vyprodukuje 1 Eur tržieb. Vhodným výsledkom je hodnota nižšia ako 1,0. (Kolková, 2020). Ďalším metodickým nástrojom pre nákladový controlling bude využitie Pareto analýzy 80/20%. Pareto princíp znamená 80% dôsledkov pochádza z 20% príčin. V našom prípade budeme hodnotiť nákladové druhy s najvyššou hodnotou nákladov a stanovíme kritické nákladové druhy, ktoré je potrebné v podnikoch optimalizovať v zmysle minimalizácie nákladov (Franco Santos, 2012). V rámci výskumu porovnávania nákladových druhov viacerých podnikateľských subjektov (Obr.2) pre uplatnenie a tvorbu modelu nákladového controllingu budeme analyzovať náklady vybraných podnikateľských subjektov s predmetom ich činnosti (Tab.1).

Obrázok 2: Oblasť podnikania vybraných subjektov

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 1: Prehľad predmetu podnikania vybraných podnikateľských subjektov

Spoločností a oblasti ich podnikania:
oblasť predaja materiálu so službou – prezentuje spoločnosť CN plus s. r. o. ako centrum špecializujúce sa na interiérové dvere, podlahy, schodišťa a realizáciu interiérov na kľúč.
oblasť zdravotníckych zariadení, zastupuje spoločnosť – neštátne zdravotnícke zariadenie poskytujúce ambulantnú zdravotnú starostlivosť, konkrétne zubná ambulancia – spoločnosť Nemcová & Rexa ml. s. r. o.
oblasť predaja služieb – činnosti pohostinských a reštauračných zariadení, zastupuje spoločnosť BOUSKA s. r. o., prevádzkujúca Reštauráciu FRANK.
oblasť predaja služieb – nákladná cestná doprava, ktorú zastupuje spoločnosť BOMA – TRANS s. r. o.
oblasť predaja služieb – IT služby, zastúpená spoločnosťou ANTONAK s. r. o., poskytuje IT služby zahraničným partnerom v EÚ a v tretích krajinách.
oblasť predaja služieb – sprostredkovanie služieb, spoločnosť SILGA s. r. o., ktorá sprostredkúva obchodné zastúpenie, v zmysle distribúcie zdravotníckych pomôcok, pre spoločnosť zo skupiny AGEL SK a. s.
z oblasti zákazkovej výroby – stolárskej dielne, spoločnosti V3M TRADE s. r. o.
z oblasti predaja služieb – stavebné činnosti a oblasť predaja tovaru – predaj elektroinštalacieho materiálu, spoločnosť ELRO s. r. o., ktorá sa zameriava na zemné práce a taktiež predajom elektroinštalacieho materiálu.

Zdroj: vlastné spracovanie

2 VÝSLEDKY A DISKUSIA

V rámci výskumu nákladov jednotlivých vybraných podnikateľských subjektov bol realizovaný zber dát z účtovných závierok z registra účtovných závierok za posledných 5 rokov pričom ekonomické veličiny boli spriemerované (Tab.2). V každom podniku je podrobná štruktúra nákladov daná povinnosťou vyplývajúcou z legislatívy zo zákona o účtovníctve a postupov účtovania, ale aj z titulu interných potrieb, s ohľadom na zákonom danú obsahovú náplň jednotlivých kategórií. Jednotlivé nákladové druhy boli v podnikateľských subjektoch stanovené aj na základe predmetu činnosti podnikateľského subjektu. Členenie nákladových druhov tvorí obsahovú náplň analytických účtov účtovej osnovy, ktorá je súčasťou interných účtovných smerníc, v zmysle ktorých je vedené finančné účtovníctvo každého podnikateľského subjektu. Pri podrobnom skúmaní jednotlivých nákladových položiek boli zistené analytické účty pre podnikateľské subjekty v nasledovnom členení: spotreba kancelárskych potrieb, spotreba čistiacich potrieb, spotreba režijného materiálu, spotreba ostatného materiálu, spotreba PHL, poštovné, poplatky za telefóny a internet, služby provízie, náklady na personalistiku, náklady na účtovníctvo, mýtné poplatky. Tieto analytické účty sú prepojené s predmetom podnikateľskej činnosti jednotlivých podnikateľských subjektov a sú pre subjekty dôležité z hľadiska sledovania nákladov. Najvyššie náklady podľa nákladových druhov boli zaznamenané v položkách spotreba kancelárskych a čistiacich potrieb, spotreba materiálu, spotreba PHL, nájomné, náklady na externé služby, osobné náklady, odpisy. Vzhľadom k tomu, že predmetom činnosti jednotlivých podnikateľských subjektov je predaj materiálu, služieb, zákazkovej výroby predpokladá sa, že nákladové druhy budú práve orientované na spotrebované nákupy (50) trieda v podvojnóm účtovníctve.

Tabuľka 2: Prehľad druhových nákladov vybraných podnikateľských subjektov

náklady suma v EUR	CN plus s. r. o.	Nemcová & Rexa ml. s. r. o.	BOUSKA s. r. o.	BOMA - TRANS s. r. o.	ANTONAK s. r. o.	SILGA s. r. o.	V3M TRADE s. r. o.	ELRO s. r. o.
spotreba kancelárskych a čistiacich potrieb	6 075,48	5 695,44	8 661,42	1 840,10	8 912,56	533,67	555,22	1 159,96
spotreba PHL	6 115,25	3 983,91		360 479,86	1 473,86	554,99	7 915,27	7 077,33
spotreba režijného materiálu	6 986,10	66 555,59	25 202,64	47 570,87			189,36	1 825,05
spotreba ostatného materiálu	2 478,09		1 082,60	3 526,45		27 461,56		
náklady na spotrebovaný materiál	195 460,50		128 420,65				39 104,17	1 722,63
náklady na energie	241,73	5 620,32	17 440,56	455,61			1 215,19	1 870,74
náklady na predaný tovar								59 716,99
náklady na opravy a údržbu	1 717,14	14 233,88		58 542,12	899,06		584,87	877,87
cestovné				1 624,86	2 547,66	55,04		
náklady na reprezentáciu	234,25	450,00					135,20	
nájomné	10 673,28	19 104,18	30 582,67	9 612,00			4 401,60	
poštovné, poplatky za telefóny a internet	1 099,21	3 809,49	3 094,45	6 207,13	1 330,70	1 497,23		659,63
náklady na reklamu	6 880,00	23 500,00		22 027,42				
služby provízie			3 454,54					
náklady na účtovníctvo a personalistiku	4 505,00	3 012,00	4 584,00	3 510,00	1 200,00	1 296,00	2 740,00	1 360,00
náklady na externé služby	10 607,02	56 971,49	2 404,59	35 943,83	56 217,33	1 931,67		1 535,27
mýtné poplatky				64 859,55				2 063,73
osobné náklady	13 943,01	94 913,62	54 751,53	159 102,69		5 081,04	13 438,21	22 025,07
dane a poplatky	805,28	197,55		12 950,88	690,94	235,17	432,14	1 033,00
pokuty a penále	319,19			3 160,15			51,30	99,32
poistné	1 678,78	4 565,78		16 718,87	2 568,10	138,41	244,46	1 765,00
ostatné prevádzkové náklady	6 876,23	692,81		189,39		3 030,62	154,47	3 399,20
odpisy	11 314,00	31 189,94	441,50	72 434,53	5 127,00	729,00	11 861,25	22 924,00
úroky	387,00	5 001,37		9 150,93				
kurzové straty					5 311,29			
ostatné finančné náklady	509,00	748,78	58,00	1 335,80	82,51	90,71	88,34	305,16
splatná daň z príjmov	507,29	6 706,50		1 829,27	28 798,44			

Zdroj: vlastné spracovanie

Na základe širokého spektra analytických účtov bolo potrebné pre potreby nákladového controllingu vytvoriť spoločné kategórie nákladov – zhluky. V rámci analyzovaných nákladových druhov boli vytvorené zhluky nákladových druhov pre vybrané spoločnosti v počte 7 zhlukov, ktoré by boli zároveň využívané v nákladovom controllingu- softvéri. (Tab. 3) a stanovená ich štruktúra t. j. percentuálny podiel nákladov v danom zhluke (Tab. 4).

Tabuľka 3: Zhluková analýza nákladových druhov vybraných podnikov

náklady suma v EUR	CN plus s. r. o.	Nemcová & Rexa ml. s. r. o.	BOUSKA s. r. o.	BOMA - TRANS s. r. o.	ANTONAK s. r. o.	SILGA s. r. o.	V3M TRADE s. r. o.	ELRO s. r. o.
spotreba materiálu, tovaru, energií	211 241,90	77 871,35	180 807,87	53 393,03	8 912,56	27 995,23	41 063,94	66 295,37
spotreba PHL	6 115,25	3 983,91	0,00	360 479,86	1 473,86	554,99	7 915,27	7 077,33
externé služby	35 715,90	121 081,04	44 120,25	202 326,91	62 194,75	4 779,94	7 861,67	6 496,50
osobné náklady	13 943,01	94 913,62	54 751,53	159 102,69	0,00	5 081,04	13 438,21	22 025,07
odpisy	11 314,00	31 189,94	441,50	72 434,53	5 127,00	729,00	11 861,25	22 924,00
ostatné prevádzkové náklady	9 679,48	5 456,14	0,00	33 019,29	3 259,04	3 404,20	882,37	6 296,52
finančné náklady a daň z príjmov	1 403,29	12 456,65	58,00	12 316,00	34 192,24	90,71	88,34	305,16
celkové náklady	289 412,83	346 952,65	280 179,15	893 072,31	115 159,45	42 635,11	83 111,05	131 419,95

Zdroj: Vlastné spracovanie

Na základe spracovaných analytických účtov jednotlivých podnikov boli kategorizované náklady do spoločných tried – zhluky, ktoré je možné v rámci nákladového controllingu analyzovať a porovnávať. Najvyšší podiel nákladov sa prejavil v zhluke pre spotrebu materiálu, tovaru, energií, v položke osobné náklady a externé služby, čo dané podniky využívajú najčastejšie v rámci predmetu svojej podnikateľskej činnosti (Tab.4).

Tabuľka 4: Štruktúrna analýza nákladových druhov vybraných podnikov

štruktúra (%)	CN plus s. r. o.	Nemcová & Rexa ml. s. r. o.	BOUSKA s. r. o.	BOMA - TRANS s. r. o.	ANTONAK s. r. o.	SILGA s. r. o.	V3M TRADE s. r. o.	ELRO s. r. o.
spotreba materiálu, tovaru, energií	73	22	64	6	8	66	49	51
spotreba PHL	2	1	0	40	1	1	10	5
externé služby	12	35	16	23	54	11	10	5
osobné náklady	5	27	20	18	0	12	16	17
odpisy	4	9	0	8	4	2	14	17
ostatné prevádzkové náklady	3	2	0	4	3	8	1	5
finančné náklady a daň z príjmov	1	4	0	1	30	0	0	0

Zdroj: Vlastné spracovanie

V rámci návrhu modelu nákladového controllingu boli zhodnotené náklady a ich vplyv na výsledok hospodárenia (Tab.5). V rámci vyčíslenia výsledku hospodárenia podniky zaznamenali výsledok hospodárenia vo forme zisku, ale aj straty u dvoch podnikov Bouska s.r.o. a ELRO s.r.o. Predmetom ich činnosti boli gastronomické služby a stavebné činnosti, čo mohlo byť ovplyvnené aj hospodárskou krízou, pandémiou a energetickou krízou v posledných obdobiach ekonomického cyklu. Vysoký zisk ako kladný výsledok hospodárenia dosahovali podniky zamerané na predaj zdravotníckych zariadení, a predaj IT zariadení a služieb. Tieto oblasti z hľadiska ekonomických cyklov zaznamenávali rast, najmä v období pandémie oblast' zdravotníctva a v období hospodárskej krízy a energetickej krízy práve oblast' IT technológií.

Tabuľka 5: Ekonomická analýza výsledku hospodárenia

ekonomické veličiny(€)	CN plus s. r. o.	Nemcová & Rexa ml. s. r. o.	BOUSKA s. r. o.	BOMA - TRANS s. r. o.	ANTONAK s. r. o.	SILGA s. r. o.	V3M TRADE s. r. o.	ELRO s. r. o.
celkové náklady	289 412,83	346 952,65	280 179,15	893 072,31	115 159,45	42 635,11	83 111,05	131 419,95
celkové výnosy	290 717,78	371 443,85	234 626,30	898 448,47	223 487,91	44 567,02	84 468,24	108 938,15
výsledok hospodárenia	1 304,95	24 491,20	-45 552,85	5 376,16	108 328,46	1 931,91	1 357,19	-22 481,80

Zdroj: Vlastné spracovanie

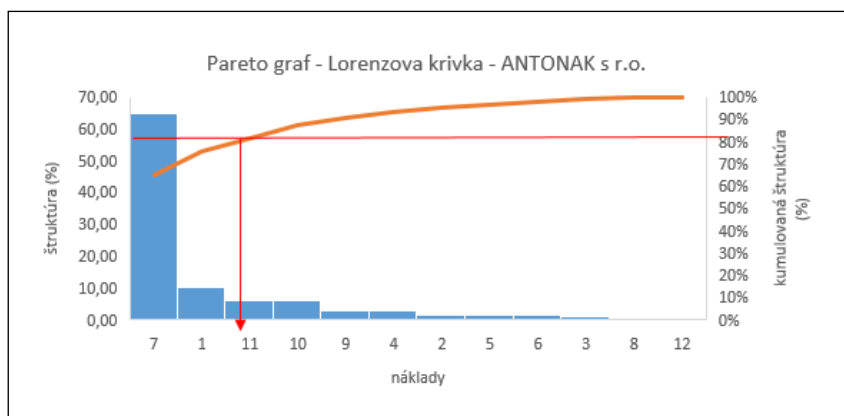
Vybranými ekonomickými ukazovateľmi sa vyhodnocovala výkonnosť podnikov (Tab.6). Tieto ekonomické ukazovatele boli sledované z úrovne tvorby nákladov vo vybraných podnikoch a spôsobe ich optimalizácie, čo má významný vplyv aj na tvorbu zisku.

Tabuľka 6: Ekonomická analýza ukazovateľov

Ukazovatele	CN plus s. r. o.	Nemcová & Rexa ml. s. r. o.	BOUSKA s. r. o.	BOMA - TRANS s. r. o.	ANTONAK s. r. o.	SILGA s. r. o.	V3M TRADE s. r. o.	ELRO s. r. o.
rentabilita nákladov RN (%)	0,45	7,06	-16,26	0,60	94,07	4,53	1,63	-17,11
nákladová účinnosť (Nú)	1,0045	1,0706	0,8374	1,0060	1,9407	1,0453	1,0163	0,8289
nákladovosť (n)	0,9955	0,9341	1,1942	0,9940	0,5153	0,9567	0,9839	1,2064

Zdroj: Vlastné spracovanie

Na základe výsledkov rentability nákladov je možné konštatovať, že niektoré podniky zaznamenali pozitívny vývoj, pričom tento ukazovateľ súvisí s tvorbou zisku. Nákladová účinnosť poukazuje na prevahu výnosov nad nákladmi okrem už uvedených podnikov, ktoré dosiahli v sledovanom období stratu. Úroveň nákladovosti vyjadruje vysoký podiel nákladov na 1 € výnosov, čo predstavuje vážny problém pre vybrané podniky z hľadiska tvorby zisku a dosahovania konkurencieschopnosti. Významný pomer nákladov na jednotku výnosov zaznamenal podnik ANTONAK s.r.o., ktorého predmetom činnosti sú práve IT služby, ktoré sú v digitálnej dobe požadované a využívané. Kritické nákladové druhy boli sledované na základe Pareto princípu 80/20 (graf 1), ktorý bol realizovaný na všetky vybrané podniky, pričom číselné označovanie nákladov boli špecifické podľa potrieb každého podniku.

Graf 1: Pareto analýza nákladových druhov

Zdroj: Vlastné spracovanie

V rámci podniku ANTONAK s.r.o. išlo o nákladové druhy (7) -náklady na externé služby, (1) -spotreba kancelárskych a čistiacich potrieb, (11) – kurzové straty. Na základe Lorenzovej krivky 80/20 môžeme konštatovať, že 20% nákladových druhov konkrétne náklady na externé služby, spotreba kancelárskych a čistiacich potrieb, kurzové straty predstavujú najvyšší podiel z celkových podnikových nákladov a týmto druhom nákladov je potrebné venovať pozornosť a nájsť riešenie na ich optimalizáciu – minimalizáciu. Týmto spôsobom boli v rámci výskumu analyzované kritické nákladové druhy v jednotlivých podnikoch (Tab.7).

Tabuľka 7: Hodnotenie kritických nákladových druhov

CN plus s. r. o.	Nemcová & Rexa ml. s. r. o.	BOUSKA s. r. o.	BOMA - TRANS s. r. o.	ANTONAK s. r. o.	SILGA s. r. o.	V3M TRADE s. r. o.	ELRO s. r. o.
náklady na spotrebovaný materiál	osobné náklady	náklady na spotrebovaný materiál	spotreba PHL	náklady na externé služby	spotreba ostatného materiálu	náklady na spotrebovaný materiál	náklady na predaný tovar
osobné náklady	spotreba režijného materiálu	osobné náklady	osobné náklady	spotreba kancelárskych a čistiacich potrieb	osobné náklady	osobné náklady	odpisy
odpisy	náklady na externé služby	nájomné	odpisy	kurzové straty	ostatné prevádzkové náklady	odpisy	osobné náklady
nájomné	odpisy		mýtné poplatky				
	náklady na reklamu		náklady na opravy a údržbu				

Zdroj: Vlastné spracovanie

Na základe Pareto analýz výskum zaznamenal nasledovné kategórie nákladových druhov, ktoré sú kritické pre vybrané podniku. Môžeme vo všeobecnosti tvrdiť, že pozornosť v podnikoch je potrebné venovať nasledovných nákladovým druhom – osobné náklady, odpisy, spotreba. Aj na základe takto spracovaných analýz je možné v podnikoch využívať nákladový controlling, ktorý je vhodným nástrojom na rozhodovanie v zmysle minimalizácie nákladových druhov. Efektívny nákladový controlling (obr.3) spočíva v uspokojení potrieb podnikov, manažmentu a všetkých užívateľov dostupných dát (Bdour et.al, 2023, Jwijati et.al, 2022). Tradičné metódy sú založené na monitoringu finančných ukazovateľov, výsledku hospodárenia (Rybár et.al. 2022). Návrhom na efektívny nákladový controlling je okrem sledovania tradičných ukazovateľov, možnosť nastaviť procesy v podnikoch vo forme výkonnostných ukazovateľov, ktoré budú hodnotené na stanovenej časovej báze obsahujúcich množstvo analyzovaných dát napríklad množstvo zmanipulovaného materiálu alebo tovaru, počet zmanipulovaných, v zmysle doručených zákazok, počet novo uzatvorených kontraktov, novo oslovených zákazníkov, obslužených zákazníkov a pod (Daddi et.al. 2021). Najdôležitejším kritériom reportov je čitateľnosť a zrozumiteľnosť pre všetkých užívateľov, pre efektívne a správne komplexné vyhodnotenie stavu procesov v zmysle minimalizácie nákladov (Davicik et.al., 2021).

Ekonomické riadenie nákladov v podniku založené na princípoch nákladového controllingu znamená využívať nákladové, ekonomické, štatistické, trendové a odchýlkove analýzy na vyhodnocovanie nákladov. Dosiahnuť ekonomickú transparentnosť v podniku, t. j. prehľadnosť vzniku a kontroly nákladov vo všetkých oblastiach podnikovej činnosti, zdokonaľiť plánovanie a rozhodovanie na základe zodpovedajúcich informácií o nákladoch a využití existujúcich zdrojov podniku, zdokonaľiť kalkulácie nákladov výkonov, zákaziek, procesov, zákazníkov.

Tento prístup umožňuje podnikom podporovať ich rozhodovanie v zmysle optimalizácie nákladov.

Obrázok 3: Návrh softvérovej podpory nákladového controllingu

Zdroj: vlastné spracovanie

ZÁVER

Náklady predstavujú dôležité kritérium úspešnosti podniku a sú dôležitým nástrojom rozhodovania. Nákladový controlling predstavuje systémový prístup k riadeniu nákladov podniku a ich vyhodnocovaniu a optimalizácii. Nákladový controlling predstavuje v zmysle digitalizácie softvérový produkt, ktorý sleduje vznik nákladov na jednotlivých strediskách podniku, pri rôznych podnikových činnostiach, sleduje náklady prostredníctvom účtovnej evidencie a prostredníctvom integrovaných manažérskych systémov. Nákladový controlling sa zameriava na základný cieľ podniku, t. j. dosahovanie zisku, prosperity podniku cestou maximálnej hospodárnosti - úspornosti a účinnosti riadenia nákladov a dosahovania ekonomickej efektívnosti vo forme zisku s pridanou hodnotou. Nákladový controlling sleduje vznik nákladov a ich toky v rámci celého podniku, umožňuje zvýšiť prehľadnosť vzniku nákladov, zdokonaľiť plánovanie nákladov a rozhodovanie na základe informácií o nákladoch. Tento prístup umožňuje podnikateľským subjektom optimalizovať náklady a tým pôsobiť na úroveň dosahovaného zisku a pridanej hodnoty podniku.

ANOTÁCIA

Tento príspevok je súčasťou riešených projektov so zameraním na vzdelávanie KEGA 013TUKE-4/2025, KEGA 010TUKE-4/2023 a so zameraním na vedeckú oblasť výskumu projekty VEGA 1/0380/25, VEGA 1/0114/25.

LITERATÚRA

- Abu Afifa, M.M., Saleh, I. 2021. Management accounting systems effectiveness perceived environmental uncertainty and companies' performance. *International journal of organizational analysis*. (1), 288-291. doi: 10.1108/IJOA-07-2020-2288.
- Agyapong, A., Acquah, M. 2021. Organizational capabilities, business strategic orientation, and performance in family and nonfamily business in sub-Saharan African economy. *Journal of African Business*. (1), 158-163.
- Ateh, M. Y., Berman, E., & Prasojo, E. 2020. Intergovernmental strategies advancing performance management use. *Public Performance & Management Review*, 43(5), 993-1024. doi.org/10.1080/15309576.2020.1736588.
- Bdour, A.; Hejab, A.; Almakhadmah, L.; Hawwa, M.: 2023. Management strategies for the efficient energy production of brackish water desalination to ensure reliability, cost reduction, and sustainability. *Global journal of environmental science and management*. 9 (1), 173-192. doi: 10.22034/GJESM.2023.09.SI.11.
- Daddi, t. et.al. 2021. The effects of green supply chain management capability on the internalization of environmental management systems and organization performance. *Corporate social responsibility and environmental management*. (1), 144-158. doi: 10.1002/csr.2144.
- Daubner, M. 2011. Analysis of possible ways of measuring the performance of industrial enterprises. Dissertation work, Košice: Technical University.
- Davcik, N.S., Cardinali, S., Sharmna, P., Cedrola, E. 2021. Exploring the role of international R&D activities in the impact of technological and marketing capabilities on SMEs' performance. *Journal of business research*. 128(1), 650-660. doi: 10.1016/j.jbusres.2020.04.042.
- Duman, M.C., Akdemir, B. 2021. A study to determine the effects of Industry 4.0 technology component on organizational performance. *Technological forecasting and social change*. 167 (1), 615-623. doi: 10.1016/j.techfore.2021.120615.
- Franco-Santos, M., Lucianetti, L., Bourne, M. 2012. Contemporary performance measurement systems: a review of their consequences and a framework for research. *Management Accounting Research*, 23(2), 79-119.
- Fratean, A., Dobra, P. 2021. Key performance indicators for the evaluation of building indoor air temperature control in a context of demand side management: An extensive analysis for Romania. *Sustainable cities and society*. 68, 805-811. doi: 10.1016/j.scs.2021.102805.
- Jwijati, I., Bititci, U S., Caldwell, N., Garengo, P., Dan, W. 2022. Impact of national culture on performance measurement systems in manufacturing firms. *Production planning & Control*, (1), doi:10.1080/09537287.2022.2026674.
- Kolkova, A. 2020. The Application for Forecasting Sales of Services to Increase Business Competitiveness. *Journal of Competitiveness*, 12(2), 90-105. doi.org/10.7441/joc.2020.02.06.
- Markulik, S., Turisova, R., Nagyova, A., Vilinsky, T., Kozel, R., Vaskovicova, K. 2021. Production Process Optimization by Reducing Downtime and Minimization of Costs. *AHFE* 273 (1).
- Rybár, R., Gabániová, Ľ., Rybárová, J., Beer, M., Bednárová, L. 2022. Designing a tool for an innovative, interdisciplinary learning process based on a comprehensive understanding of sourcing: a case study. *Processes* 10 (1), 1-20.
- Zhironkin, S., & Cehlár, M. 2022. Green Economy and Sustainable Development: The Outlook. *Energies*, 15(3), 116-129.

Autor:

**prof. Ing. Jaroslava
Kádárová, PhD.**

Katedra riadenia
a ekonomiky podniku

Strojnícka fakulta

Park Komenského 9

e-mail:

jaroslava.kadarova@tuke.sk

Autor:

**doc. Ing. Katarína
Teplická, PhD.**

Oddelenie manažérstva
zemských zdrojov

Fakulta BERG

Park Komenského 19

e-mail:

katarina.teplicka@tuke.sk